SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

165. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, AUGUST 28, 1987 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 28-го СЕРПНЯ 1987 РІК XCIV. Ч. 165.

Пам'ятайте про Україну!

В ... ВЛАДИКА М. МАРУСИН ЗАПОЧАТКУВАВ СВЯТКУВАННЯ ТИСЯЧОЛІТТЯ

Рим. — Як уже інформовано Владика Мирослав Марусин, секретар Конгрегації Східніх Церков, відбув у червні цього року четверті успішні душпастирські відвідини у Польській Народній Республіці, відвідуючи при тому усіх вірних східних обрядів і започатковуючи відзначення Тисячоліття Християнства в Україні.

Відвідини Владики М. Марусина відбулись за благословенням Папи Івана Павла II і на запрошення примаса Польщі кардинала Юзефа Ґлємпа. У Польщі живе приблизно 400,000 українців, в більшості католиків східнього обряду, а крім того є там невеликі громади білорусів і вірменів, з якими Владика втримує добрі зв'язки і часто відвідує їх при нагоді перебування в ПНР.

Українцями, з благословення кардинала Ю. Ґлємпа, піклуються два генеральні вікарії: один на північну, а другий на південну Польщу. Душпастирську обслугу їм подають 50 дієцезальних священиків, 15 Отців Василіян, 20 Сестер Василіянок, понад 80 Сестер Служебниць Непорочної Діви Марії і 30 Сестер св. Йосифа.

Архиєпископ М. Марусин, прибувши до Варшави, відправив Архиєрейську Службу Божу в церкві Отців Василіян і відвідав кардинала Ю. Ґлємпа. Потім поїхав до Люблина, до вищої духовної семінарії, у якій навчаються також українські семінаристи. Там він висвятив п'ятьох дияконів, а у Вроцлаві чотирьох молодих священиків, та посвятив, іконостас в церкві св. Вартоломея.

Після відвідин Кракова, Владика відправив Урочисту Богослужбу в Зеленій Горі, а потім у відпустовому місті Ченстохові біля чудотворної ікони Пресвятої Богородиці. Архиєпископ М. Марусин, в асисті багатьох священиків, правив, при великій кількості українського люду Архиєрейську Службу Божу за український нарід, з нагоди започаткування відзначень 1000-річчя Хрищення України.

Помер Михайло Лисий, довголітній предсідник 441-го Відділу УНСоюзу

Тандер Бей, Канада. — В п'ятницю, 7-го серпня ц.р., помер тут на 80-му році життя бл. п. Михайло Лисий, довголітній предсідник місцевого 441-го Відділу Українського Народного Союзу та такий же довголітній діяч Українського Національного Об'єднання в Канаді.

Михайло Лисий народився в 1907-му році в селі Вербовець на Волині та прибув до Канади у 1927-му році, де відразу включився в українське громадське і союзове життя. Від 1950-го року був він предсідником 441-го Відділу УНСоюзу в Тандер Бей та репрезентував цей Відділ, як делеґат на Конвенціях УНСоюзу.

Осиротив дружину Сузанну, доню Олену з мужем Юрієм Барфус, сина Євгена з дружиною Сузанною, сина Михайла, дочку Марію з мужем Карлом Федерлі, дочку Ірису з мужем Родні Лоґаццо, дочку Анну з мужем Дезі Аннала, та дочки Наталію і Катерину Лисий, як також 19 внуків.

Похорон відбувся 11-го серпня ц.р. з численною участю членів родини, союзовців та представників цілого ряду організацій, у яких він був активним.

Українці візьмуть участь у фестивалі в Джерзі Ситі

Джерзі Ситі, Н. Дж. — Дев'ятий з черги Етнічний фестиваль в стейті Ню Джерзі відбудеться тут в суботу, 12-го і в неділю, 13-го вересня, в стейтовому парку Ліберті.

У фестивалі братимуть участь представники багатьох етнічних груп цього стейту і в програму його ввійшли: мистецькі виступи принаймні 20-ох груп, виставки зразків народного мистецтва. Крім того, на фестивалі працюватиме етнічна кухня і відвідувачі зможуть насолоджуватися зразками кулінарного мистецтва понад сотні різних етнічних організацій.

Фестиваль відбуватиметься і надворі і в історичному приміщенні центральної залізничної станції стейту та розпочнеться парадою етнічних груп, в якій братиме участь і українська група, і яка відбудеться в суботу вполудне. Гаслом фестивалю, присвяченим 200-літтю Конституції ЗСА, є: „Ми народ — спільно".

Головний радний УНСоюзу Андрій Кейбіда, що є членом нюджерзької Етнічного дорадчого комітету, буде майстром церемонії у виступах надворі 12-го вересня. Ряд українських організацій візьме участь у різних ділянках фестивалю. Показ образотворчого і народного мистецтва: Галина Білик і Дора Рак виставкою англомовної літератури, виданнями УНС, займатиметься Андрій Воробець. Українська кухня: І. Вашко, Іванна Кононів і Г. Білик.

В суботу, о год. 2:30 по полудні виступить українська танцювальна група, що існує при УНДомі в Джерзі Ситі, керівник — Роман Стеткевич.

Вступ на фестиваль, як і паркування авт — безкоштовні. Доїзд на фестиваль — Н.Дж. Тирнпайк, виїзд 14Б.

В Асторії відбудеться парафіяльний фестин

Асторія, Н. Й. — В неділю, 13-го вересня ц.р., тиждень після свята Дня Праці, тут в Богемському парку і залі при 29-19 24-та авеню, відбудеться черговий, традиційний вже, парафіяльний фестин української католицької церкви Чесного Хреста, що його кожного року влаштовує прицерковний комітет, головою якого в цьому році є відомий американсько-український активіст Степан Самбой, а заступником Іван Коваль.

Кожорічний фестин має цікаву і різноманітну програму, добірний буфет, а до розваги й танців приграватиме молодеча оркестра „Роса". Передбачені також різні несподіванки, виграші тощо.

С. Самбой інформує, що громада дуже солідно і совісно підготовляється до цієї парафіяльної імпрези, дохід з якої йде на церковні цілі, зокрема викінчення залі під церквою і охолодження.

Як завжди отець-парох Христофор Войтина, ЧСВВ Отці Василіяни і комітет радо вітатимуть усіх українців і їхніх приятелів з Асторії й околиць, а також з інших частин міста Ню Йорку і будуть вдячні за підтримку шляхетного діла.

Програма розпочнеться о год. 1-ій по полудні; вступ — 4 дол. від дорослих, 1.50 для студентів й молоді; вступ вільний для дітей нижче 11-го року життя.

Приймаються твори на нагороди Антоновичів

Вашінґтон. — Фундація Омеляна і Тетяни Антоновичів надає щороку літературну нагороду і нагороду за наукову працю з українознавства.

Літературна нагорода Антоновичів приділяється на відзначення видатного твору написаного українською мовою, незалежно від того де його автор живе і працює. Критерієм для призначення нагороди є висока мистецька вартість твору в поєднанні з творчою своєрідністю його мистецької форми. Нагорода може бути надана романові, повісті, збірці оповідань, поемі або збірці поезій, надрукованих окремим виданням або в альманахах чи журналах.

Наукова нагорода надається видатній праці українською або чужою мовою з ділянки українознавства, а саме історії, історії літератури, мовознавства, мистецтвознавства чи літературно-мистецької критики.

В обох випадках можуть розглядатися праці, видані протягом останніх двох років. Твори в рукописі не розглядаються. Посмертно нагорода не призначається.

Кожна нагорода складається з грамоти-відзначення і грошової суми 5,000 дол.

Висувати твори потенційно варті нагороди є обов'язком жюрі. Автори, окремі особи і установи можуть також подавати свої пропозиції, які повинні надійти до жюрі не пізніше 15-го жовтня 1987 року.

Листування до жюрі слід спрямовувати на адресу: The Antonovych Foundation P.O.Box 40818, Washington, D.C. 20016.

Висловили признання за „десталінізацію" Канади

Квебек, Кве. (ОУПС).— Промовляючи на святковому відкритті 16-го Міжнародного конґресу назвознавства тут в Лявальському університеті у неділю, 16-го серпня ц.р. проф. Ярослав Рудницький разом із привітом від УММАН подав коротко історію дотеперішніх міжнародних конґресів від першого в 1938 році, згадав усіх заслужених піонерів назвознавства в світі й нав'язав до потреби називати ними топографічні пункти в різних країнах.

Він висловив при цьому признання провінційним урядам Онтаріо й Британської Колюмбії в Канаді за усунення назв „Сталін" у 1986-87 роках і заміну її іншими топонімами. Як один із небагатьох живучих учасників першого конґресу й основник Канадського назвознавчого інституту в 1967 році, проф. Рудницький був запрошений до Почесної Президії конґресу й промовляв у французькій, англійській, німецькій, італійській, українській та польській мовах, що зробило велике враження на присутніх представників цієї науки з різних країн світу, в тому з Франції, Англії, Німеччини, Японії й інших.

Д-р П. Герлігі, авторка книжки про Одесу, відійшла з Гарварду

Кеймбридж, Масс. (ФК-У). — Патриша Герлігі, довголітня співробітниця Українського Наукового Інституту Гарвардського Університету (УНІГУ), перейшла на нове становище викладача у Бравн університеті у Провіденс, Р.Ай.

Д-р Герлігі співпрацювала з українцями в Гарварді ще від 1974 року, коли вона вперше прийняла запрошення проф. Омеляна Пріцака прочитати доповідь на семінарі УНІГУ, на тему її довголітніх досліджень і зацікавлень — етнічного складу Одеси в XIX столітті. Коли ще того самого року її запропоновано стати співробітником УНІГУ, вона заявила, що не вміє говорити по-українськи, але радо дасть лекції італійської мови будь-кому, в заміну за лекції української мови.

Довголітній зв'язок д-р Герлігі з УНІГУ був корисним як і для неї, так і для українців. Щорічно на семінарах УНІГУ вона читала доклади про свої дослідження Одеси та Причорномор'я. Д-р Герлігі надрукувала ряд статтей на ці теми в наукових журналах. Дві з них появились в міжнародному науковому журналі УНІГУ „Гарвардські Українські Студії".

Особливим досягненням д-р Герлігі є її монографія про Одесу, що появилась в серії видань УНІГУ, в травні ц.р. п.н. „Одеса історія 1794-1914" (4111 ст.). Це солідно опрацьована монографія, що обіймає 312 сторінок самого тексту, 48 сторінок приміток до тексту, 33 сторінки джерел та спільний іменний, тематичний і географічний покажчик.

Д-р Герлігі все вважала місто Одесу одним з унікальних міст світу. Цариця Катерина II заснувала місто в 1794 році на північному узбережжі Чорного моря, на землі, недавно здобутій від Оттоманської імперії. Збіг обставин дав містові змогу рости казковим темпом. Урбанізація та індустралізація в західній Европі створили зростаючий ринок збуту пшениці. Одеса розташована в близькій віддалі від родючого українського степу, стала головним експортером збіжжя в імперії. Ліберальна політика її ранніх губернаторів заохочувала людей переноситись до міста та до довколишніх сіл. Греки, італійці, жиди, французи, вірмени й інші масово напливали до міста. В кінці XIX століття третину населення міста творили жиди, а лише приблизно половина населення говорила одною із слов'янських мов. Одеса була найбільш поліглотським і космополітичним містом у російській імперії і була вікном на Захід у значно більшій мірі, ніж Петербург.

У цій живій розповіді д-р Герлігі розглядає швидкий розвиток міста на протязі XIX століття, а також зростання напружень внутрі її суспільства до Першої світової війни. У першому десятиріччі XX століття ці напруження проявились у страйках, революційній аґітації та погромах. Затруєна атмосфера викликала масові виїзди з міста та околиць, передусім жидів, більшість яких виеміґрувала до Нового Світу. Таким чином історія Одеси в'яжеться з історією еміграції до Америки.

Крім українських та російських джерел д-р Герлігі використовує описи подорожей та звіти, які дають особливо живий образ цього рухливого та неспокійного порту. Книжка є важливим вкладом не тільки до історії України та російської імперії, але також до історії хліборобської колонізації, міжнародної торгівлі, міської експансії та суспільного життя у великій та різноманітній громадськости у XIX столітті.

Як зауважує Марк Раєв, професор історії Колюмбійського університету і рецензент книжки д-р Герлігі: „Нема обширної студії про Одесу (чи будь-яке інше місто в російській імперії) по-англійськи, та й вибір літератури по-російськи також досить убогий. Тому книжка Патриші Герлігі

(Закінчення на стор. 3)

Совєтський Союз знову обіцяє вивести війська з Афганістану

Москва. — Повернувшись з поїздки в Китай, заступник міністра закордонних справ СССР Ігор Рогачов виступив на пресовій конференції, де заявив, що дата виведення совєтських військ з Афганістану буде обговорюватися на переговорах у Женеві в справі Афганістану.

І. Рогачов, який вважається експертом від країн Азії, сказав, що присутність совєтських військ в Афганістані уже не є перешкодою для совєтсько-китайських переговорів, бо Пекін зрозумів, що Совєтський Союз має намір вивести війська.

Переговори в справі встановлення миру в Афганістані відбуваються під еґідою Організації Об'єднаних Націй. У них беруть участь Пакістан і кабульський маріонетковий режим, який прийшов до влади на совєтських штиках. Оскільки Пакістан не визнає цього режиму, представники сторін не зустрічаються між собою, а розмовляють лише з посередниками з ООН. Відбулося вже кілька рундів переговорів. Чергова буде проведена в цьому році.

Покищо війна в Афганістані триває. Як вважають західні експерти, в ній загинуло не менш як 10,000 совєтських вояків, десятки тисяч поранені. За роки війни загинуло не менше одного мільйона афганців, переважно цивільного населення. Про те, як гинуть мирні громадяни, повідомив із столиці Пакістану кореспондент пресового агентства Ассошієйтед Пресс Брасн Вайлдер.

Це сталося 18-го серпня в районі головної совєтської військово-повітряної бази в Баграмі, розміщеної 35 миль на північ від Кабулю. В селі поблизу бази відбулося весілля. Молоді запросили совєтських вояків. Тяжко сказати, що стало причиною сутички, яка виникла на весіллі. Одні твердять, що совєтські вояки почали чіплятися до афганки, яка співала. Інші кажуть, що весілля було влаштоване як пастка для окупантів. Так чи інакше, почався бій, в якому загинули десятки осіб вояки урядової армії окупанти, партизани і цивільне населення.

Демократи критикують президента Р. Реґена

Де Мойн, Айова. Сім демократів, які претендують на пост президента, провели тут в столиці стейту перших кокусів, дебати, в яких вони шпилили один одного, але не знайшли ні одного доброго слова для президента Роналда Реґена.

Учасниками дебатів були сенатор Джозеф Байден, Алберт Ґор, Пол Саймон, конгресмен Ричард Ґепгард губернатор Массачусетсу Майкл Дукакіс, колишній губернатор Арізони Брус Беббіт і негритянський лідер пастор Джессі Джексон. Вони обвинуватили президента Р. Реґена і його Адміністрацію в дефіциті федерального бюджету, спустошенні фармерських господарств, безробітті в індустріяльних центрах, зростанні військових видатків, створенні протиракетної оборонної системи і т.д. Кожний з них критикував Президента, а якщо хтось починав нападати не на Р. Реґена, а на членів його Адміністрації, то такого оратора тут же „поправляли" і просили говорити „про головного виновника всіх нещасть".

Лише кілька разів під час дебатів сенатор А. Ґор намагався зачепити губернатора М. Дукакіса, вимагаючи, щоб він пояснив у чому саме його, Дукакіса, заслуги, коли він говорить про „массачусетське чудо", тобто про зростання економіки стейту і зменшенні там безробіття. Але настирливого Ґора поставив на місце конгресмен Р. Ґепгард. Атаки Ґора на Дукакіса Ґепгард пояснив лише тим, що губернатор Массачусетсу користується найбільшою серед всіх претендентів-демократів популярністю в Ню Гемпширі стейті перших передвиборів. „Якщо б я дістав у Ню Гемпширі 52 відсотки голосів (під час опитування громадської думки), то ви атакували б мене", сказав Ґепгард Ґорові.

Претенденти обійшли мовчанкою одне з найбільш болючих для себе питань: чи підвищить демократ, якщо він стане президентом, податки для боротьби з дефіцитом бюджету?

„Я вважаю, що ні один претендент на президента, який відповідає за свої слова, не буде обіцювати не підвищувати податки на наступні вісім років", — сказав Дукакіс.

Ґепгард знову пояснив, що треба підвищити мито на імпортовану нафту. Байден закликав підвищити податки на алькогольні напої і тютюнові вироби. Всі семеро доказували: якщо президентом стане демократ, то рівень життя в країні підвищиться.

В Де Мойні перед глядачами і телевізійними глядачами виступили сім політиків, які бачать мінуси лише у республіканців, але шкодують один одного.

ПРЕЗИДЕНТ Р. РЕҐЕН ЗАКЛИКАЄ СССР ДО РЕАЛІСТИЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Лос Анджелес, Кал. — Президент Роналд Реґен, виступаючи в середу, 26-го серпня ц.р. в Лос Анджелесі висловив в першу чергу признання урядові Західньої Німеччини і особисто канцлерові Гельмутові Колеві, який погодився на знищення німецьких ракет Першінг І-А, стратечігної зброї без атомових головок, які мали у випадку потреби постачати З'єднані Стейти Америки, бо в такий спосіб ФРН осунула останню перешкоду для завершення переговорів в Женеві про зменшення стратегічної нуклеарної зброї і відтягнення ракет середнього засягу з Центральної, Східньої і Західньої Европи. При тому, Президент ЗСА перестеріг совєтського лідера Міхаїла Ґорбачова, щоб він не висував додаткових „передумов" і не зупиняв тим самим процесу підписання договору в цій справі.

Крім німецької згоди на знищення 72-ох ракет Першінг І-А, після підписання договору між ЗСА і СССР, президент Р. Реґен заявив, що делегація ЗСА на переговорах в Женеві отримала недавно додаткові інструкції, які мали б допомогти скоріше завершити переговори і приспішити справу виготовлення кінцевого документу. Політичні спостерігачі й аналітики думають, що Адміністрації ЗСА залежить на підписанні договору ще в цьому році, тому Реґен закликав і рівночасно перестеріав керівників Совєтського Союзу, не згадуючи нікого поіменно, що висування додаткових пропозицій чи претенсій до Заходу може пошкодити не тільки самим переговорам про стратегічну зброю, але дружній співпраці ЗСА з СССР в майбутньому.

Промову Президента ЗСА передавали сателітом до Чатоква, біля Баффало, де тепер відбувається американсько-совєтська зустріч і її з великою увагою вислухали як американські так і совєтські представники. Р. Реґен, який мав деяке застереження до політики „гласности", що її тепер намагається вводити в життя генеральний секретар ЦК КПСС М. Ґорбачов, признав, що на внутрішньому відтинку „гласність" показалась практичною політикою, але тепер настпів час, що цю політику застосувати також на зовнішньому відтинку і у військовій стратеґії. Пояснюючи промову Президента деякі найближчі його дорадники заявили, що М. Ґорбачов потребує „передишки" в озброєнні і часу та фінансових засобів для переведення деяких внутрішніх змін, зокрема в економіці. Можливо тому і змінилося відношення совєтського керівництва до ЗСА і демократичного світу взагалі.

Однак, заявив президент Р. Реґен, „ми хочемо бачити конкретні потягнення, які вказували б на добру волю СССР, і на зміни, на які так часток покликаються совєтські речники". Конкретно Р. Реґен, домагався, щоб СССР порадив своєму сателітові Східній Німеччині знести мур ганьби, який розділяє Берлін на дві частини, вивести совєтські війська з Афганістану і допомогти створити там коаліційний уряд з участю теперішніх антикомуністичних повстанців-муґаджедінів, збільшити права в країнах Східньої Европи, привернути повні права людини для громадян СССР і зрезиґнувати з імперіялістичних цілей в Центральній і взагалі Латинській Америці, зокрема в Нікараґуа. В одному місці промови Р. Реґен натякав навіть на можливість американсько-совєтської співпраці у Перській затоці і шуканні способів для закінчення довгорічної війни між Іраном і Іраком.

Промова президента Р. Реґена заторкнула багато аспектів закордонної політики і військової стратеґії. Вона дала також напрямні для дальших переговорів між державним секретарем Джорджом Шулцом і міністром закордонних справ СССР Едуардом А. Шеварднадзе, які відбудуться у Вашінґтоні від 15-го до 17-го вересня, — кажуть політичні спостерігачі.

У СВІТІ

САВДІЙСЬКА АРАБІЯ погрозила Іранові, що вона реагуватиме дуже скоро і дуже рішучо на будь-які акції іранських екстремістів чи проіранських терористичних груп у Мецці чи іншій місцевості. Прихильники аятолли Хомейні відгрожуються, що вони не забули бруталъности савдійської поліції і „замордування" 402 іранців в Савдійській Арабії під час масового приїзду мусулманів до Мекки в цьому році. Вже тепер ніхто не сумнівається, що заколоти в Мецці спровокували послані туди зумисно іранські екстремісти, які не врахували, однак, реакції інших паломників і рішучости місцевої поліції, яка довго підготовлялась до прийняття мільйонів відвідувачів із закордону, знаючи, що серед них будуть також противники політичної системи Савдійської Арабії.

ВЕРХОВНА РАДА СССР затвердила новий закон про обов'язкову перевірку закордонних студентів, які збираються перебувати в Совєтському Союзі більше як три місяці, чи вони часом не заражені невилічимою хворобою АІДС. Закон відноситься також до совєтських громадян, які зобов'язані піддатись перевірці на рекомендацію здоровельних установ. Згідно з цим законом усі ті особи, які відмовлятимуться від перевірки можуть бути засуджені до п'яти років тюрми, а громадяни закордонних країн будуть викинені з СССР. Валєнтін Покровскі, голова совєтської Академії медичних наук заявив, що тільки три випадки захворіння на АІДС було відкрито в СССР і то серед закордонних студентів, але інші джерела говорять про 40 захворінь на цю хворобу. В кожному разі офіційні чинники СССР признаються до кількох випадків хвороби і висловлюють затурбовання поширенням АІДС в СССР й інших країнах світу.

В АМЕРИЦІ

У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ вересня віцепрезидент Джордж Буш повинен відвідати Польщу. Про це повідомив журналістів на пресовій конференції речник польського уряду Єжи Урбан. Він сказав репортерам: „Ми очікуємо, що головною метою цієї візити є нормалізація і розвиток польсько-американських відносин після довгого періоду занепаду". За його словами, віцепрезидент ЗСА побуває, мабуть, і за межами польської столиці. Висловлюються здогади, що Дж. Буш має намір відвідати Ґданьск і зустрітися там з одним із засновників вільної профспілки „Солідарність" Лєхом Валенсою. Відомо, що кілька днів тому губернатор Ню Йорку Маріо Квомо відкликав свою візиту в Польщу, бо польський уряд заявив, що зустріч Квомо і Валенси небажана.

НА МІЖНАРОДНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ з проблем зв'язку між роззброєнням і економічним розвитком, що відбувається в Ню Йорку під еґідою ООН, Совєтський Союз кинув чергову пропаґандивну бомбу. Заступник міністра закордонних справ СССР Владімір Петровскій прочитав послання генерального секретаря ЦК КПСС Міхаїла Ґорбачова до 140 країн — учасниць конференції. Совєтський лідер запропонував, щоб Рада Безпеки ООН обговорила можливість створення спеціяльного фонду економічного розвитку, в який надходили б гроші, зекономлені на роззброєнні. Конференція почалася у понеділок, 24-го серпня і триватиме до 11-го вересня. У своєму посланні М. Ґорбачов не обминув нагоди обвинуватити З'єданні Стейти в тому, що вони гальмують укладення угоди про ракети середньої дальности і тактичні ракети, настоюючи, щоб в Західній Німеччині залишилися 72 тактичні ракети „Першінг-1".

ПРЕЗИДЕНТ РОНАЛД РЕҐЕН звернувся через радіо до нікараґуанського народу і сказав, що З'єднані Стейти Америки продовжать надавати допомогу борцям за свободу до того часу, поки в Нікараґуа не будуть ґарантовані основні свободи. Трихвилинний виступ Президента ЗСА передала підпільна радіостанція антисандіністів. Р. Реґен говорив по-англійськи, потім його виступ був перекладений на еспанську мову. Звернення Президента передавалося тричі в понеділок і у вівторок. Воно було записано на фармі в Санта Барбарі, де тепер відпочиває Роналд Реґен. У зверненні до народу Нікараґуа американський Президент говорив про плян мирного уреґулювання в Центральній Америці. Плян був прийнятий п'ятьма урядами 7-го серпну. Серед його авторів є і диктатор сандіністської хунти Даніель Ортеґа. „Він — сказав Р. Реґен про Ортеґу, — обіцяв поважати права людини, політичну і релігійну свободу. Але я, як і ви, знаю: громадянська війна в Нікараґуа почалася після того, як сандіністи порушили обіцянку запровадити в країні демократію".

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Tel.: (201) 451-2200

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00.
Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00.
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Демонстрації у балтицьких державах

Дня 26-го липня 1926 року Польща підписала з Совєтським Союзом пакт неаґресії. Подібний пакт неаґресії підписала Польща зі своїм західнім сусідом, Німеччиною. Ще 26-го січня 1939 року німецький міністер закордонних справ Йоахім Ріббентроп приїздив до Варшави і в нарадах з польським міністром закордонних справ Юзефом Беком потвердив польсько-німецьку „приязнь". Гітлерівська націонал-соціялістична Німеччина і комуністичний Совєтський Союз такі взаємосуперечні ідеології, Німеччина разом з Італією та Японією створили були антикомуністичний бльок. Тоді нікому й на думку не прийшло, що Третій Райх Адольфа Гітлера і Совєтський Союз Йосифа Сталіна можуть прийти до якоїсь згоди. Але виявилося ще раз, що державні інтереси стоять вище ідеологій, як теж, що диктаторські системи не визнають етики в політиці. Однаково Німеччина, як Совєтський Союз вкинули до коша згадані вище пакти неаґресії з Польщею і після засекречених переговорів підписали 23-го серпня 1939 року історичний пакт двох своїх міністрів закордонних справ — Ріббентропа і Молотова. У цьому пакті ті обидві авторитарні однопартійні й диктаторські держави, хоч ідеологічно на двох протилежних бігунах, рішили поділити Схід Европи між себе та водночас розпочати Другу світову війну, щоб здійснити той свій плян.

Відомо, що „з їдою зростає апетит" і гітлерівська Німеччина не задовольнилася окупацією Польщі, тільки зайняла війною Францію і скандинавські держави та пішла проти балканських держав і, слідами Наполеона, також до Єгипту, щоб заволодіти всім світом. Зрадила теж свого совєтського союзника і в 1941 році 250 німецьких змоторизованих — найбільша суходільна армія, яку бачила всесвітня історія — помаршували на схід, заповівши свій марш налетами німецьких бомбардувальниуів. Пакт Ріббентропа-Молотова був зеленим світлом на започаткування Другої світової війни. Вона розпочалася 1-го вересня 1939 року. Тоді перші німецькі бомби впали і на Львів, в першу чергу на залізничну станцію, але й інші об'єкти. 17-го вересня 1939 року радіо проголосило, що „хоробра Перша Українська армія переступила польський кордон, щоби визволити з-під неволі польських панів український і білоруський народи". Те „визволення", яке насправді було продовженням царської політики „загарбання чужих земель" продовжується по нинішній день. Йшлося не про „визволення" з чужої неволі, а про ліквідацію тієї політичної ірриденти, яка йшла із Західньої України, яка під Польщею, при всій її препоганій і нерозумній політиці все ж втішалася куди більшою свободою, як під большевицьким пануванням.

У виконуванні пакту Ріббентропа-Молотова Совєтський Союз, знехтувавши право самовизначення народів та поширюючи свою імперію коштом мілітарно слабших держав, зайняв всі три прибалтицькі країни — Литву, Латвію й Естонію. Америка по нинішній день не визнала за Совєтським Союзом „де юре" суверенности над тими балтицькими країнами. І литовці, латиші й естонці не забули, що мали свою незалежну державу, яку знищив російсько-большевицький імперіялізм, так само як знищив був суверенність Української Народної Республіки, повівши проти неї похід зформованими на російській території червоними арміями.

Прибалтицькі народи — глибоко-патріотичні, католицькі, антиросійські й антикомуністичні. В неділю, 23-го серпня 1987 року, в столицях всіх трьох вищеназваних балтицьких країн (у Ризі, Вільнусі й Таллїні) відбулися масові демонстрації протесту проти німецько-совєтського порозуміння, за яким СССР окупував збройною силою ті прибалтицькі країни. Змобілізована поліція ставила барикади, щоби не допустити демонстрантів до пам'ятників чи святинь, які для тих прибалтійців були символами незалежности. Але до зудару між демонстрантами і поліцією не прийшло, поліція поводилася розмірно пристойно, не викликано проти демонстрантів війська і нікого не арештовано. Західня преса, повідомляючи про ту минулонедільну демонстрацію пригадує, що в минулому місяці совєтські власті дозволили кримським татарам на мирну демонстрацію, на Червоному майдані у Москві з домаганням дозволу на поворот кримським татарам назад на Крим. Це ніби толерантне відношення до демонстрантів — доказ зміни за Міхаїла Ґорбачова. Насправді, совєтські власті свідомі, що коли би військо, як бувало раніше, стріляло до таких демонстрантів, то це могло б довести до кривавих заворушень по всьому просторі СССР. Кремлівські володарі правильно, що цього бояться і не хочуть провокувати поярмлених мас.

Михайло Кучер

МАРКСИЗМ — БІОЛОГІЧНА КАТАСТРОФА НАРОДІВ

Основною рисою демографічної транзиції — від великої кількости народжень до малої — у всіх марксистських країнах, залежало від національних традицій та рівня економічного розвитку, є те, що транзиція до низької кількости народжень виникає без абортів і засобів проти вагітности на пізніх стадіях зниження народжень.

Народи в немарксистських країнах зловживали абортами на ранніх стадіях зниження народжень, а потім перейшли до засобів проти вагітности. Таким чином перехід від старої родини до нової форми (з невеликою смертністю і малою кількістю народжень) спочатку мав варварські форми — аборти. Пізніше, коли дітей стало менше, люди переконались у все таки невеселій правді, щоб не допустити до одного народження треба зробити 2.5 аборта. Почався перехід до засобів проти вагітности — від варварства до цивілізації у сфері родини та відношення між статями.

Так сталося всюди за винятком марксистських країн. У марксистських країнах демографічна транзиція — від високої кількости народжень до малої — стала злочином і обернула жінок в інвалідів... Аборт став невідємною частиною життя. У марксистських країнах зменшення кількости дітей шляхом абортів привело до патологічної безплідности жінок.

Совєтський Союз був першою країною у світі, яка 1920 року леґалізувала аборти. 1936 року аборти заборонено за відсутністю засобів проти вагітности.

У 1955 році аборти знову дозволено, але кількість народжень не зменшилася. Аборти почали робити нелеґально. Слідом за Совєтським Союзом аборти дозволено в усіх соціялістичних країнах за вийнятком Албанії, де аборти заборонено.

У 1947 році в Об'єднаних Націях Совєтський Союз назвав розповсюдження засобів проти вагітности „варварством", а 1953 року Хрущов публічно схарактеризував контролю народжень „канібалізмом".

Врешті погодження на аборти в СССР сталося у погодженні з марксистською доктриною зрівняння статусу жінки з мужчиною, як звільнення жінки від „непотрібного" породу.

У 1966 році А. Косиґін в ООН відмовився підписати Хартію населення. Мотиви були на перший погляд дуже ліберальні — народження дітей — це приватна справа, до якої державі немає діла.

Марксистська політика твердить, що немає конфлікту між економічним ростом і побільшеням населення. Такий конфлікт створює капіталізм, а соціялістична економіка може його побороти. Чим більше населення тим більше робочої сили, тим більше продукції, тим менше голоду і безробіття в умовах соціялізму.

Чим більше населення при капіталізмі, тим більше безробітних, тим більше голодних і тим ближча соціялістична революція. Тому ідеологія і економіка марксизму заперечує контролю народжень.

У той саме час марксистська економічна політика мобілізує людські ресурси, включно з жінками, як робочу силу. У марксистів усі мусять працювати. Тільки таким чином можна визволити жінку від демагогічної нерівности з мужчиною. Жінку треба визволити від рабства родини. Вона має мати свободу і соціяльне признання. Тим самим марксизм признає біологічно утопійний аспект, мотивований економікою. Це означає, що марксистська держава не має поняття про демографію.

Система контролі народжень при допомозі абортів дорого коштує державу. Жіночі дні праці загублені, а держава має платити за операцію. Тут маємо виразний випадок домінації доктрини, ідеологічної системи над практичними фінансовими елементами.

Тому Совєтський Союз у контролі народжень стоїть позаду більшости нерозвинених країн Азії, Африки і Латинської Америки.

У 1976 році у Москві проваджено опитування заміжніх жінок, 40 відс. яких мали вищу освіту і 50 відс. яких мали вищу освіту і 50 відс. були фахівцями в народному господарстві. Виявилося, що 80-90 відс. жінок не знали про запобігання вагітности. Також виявилося, що більше 90 відс. жінок мали аборти протягом одного календарного року, а 6–7 відс. до 15-16 відс. мали повторні аборти протягом також одного календарного року.

По цілому Совєтському Союзі тільки менше половини жінок вживають запобігавчі засоби. І в країні, де виробляють „спутнікі" та компютори, ніхто не пояснює жінкам елементарні засади біології жінки. Ніхто не каже, що вживання протиавгітних засобів вимагає знання і вміння. Тому в СССР звичайним явищем є так звана друга безплідність і більшість жінок у віці 35 років взагалі позбавлена можливости мати діти.

У випадку неуспішности запобігаючих засобів практично мається справа з перезрілими сперматоідами які зберігаються у матиці, третій - шестий день веде до викидишів (25 відс.) і дає колосальну кількість хромосомних аномалій та психічну неповноцінність у немовлят.

Зокрема в Україні помічаються спадкові хромосомні аномалії у першому і другому поколіннях. (Л.А. Чиркова. Генетика и селекция на Украине, К. 1971). Це веде до зросту смертности серед дітей, 53 відс. дітей із вродженою хромосомною аномалією вмирає протягом першого року життя. (А.Ф. Тур, Е.Ф. Давиденкова, Справочник по клинической генетике, М. 1970).

Тому марксизм, як ідеологія, що її практикує держава у своїй демографічній політиці, робить помітну генетичну шкоду людській расі. Марксистська демографічна політика веде до біологічного виродження людини. Тому, зокрема для слов'янських народів, панування марксизму є справжньою біологічною катастрофою.

Понаднормальний коефіцієнт спонтанних абортів — це поважна проблема для совєтських популяцій, особливо для слов'янських народів з їхнім великим сумарним коефіцієнтом абортів і побільшеним повторним безпліддям.

Звичайно, в загальному це також відноситься до населення з великим відсотком загину недоношених плодів. Це бідні народи країн Третього світу, які голодують, хворіють епідеміями, мають високу смертність з довгим кормленням грудьми немовлят, з відсутністю медицини і

(Закінчення на стор. 3)

СЛОВО

В. Смерека

Славне місто Кролевець

III.

За якийсь час руїни церкви св. Миколая зникли. На тому місці вторували велику площу, посадили довкола неї квіти, побудували лавиці. А на місці церкви поставили великий чорний пам'ятник Леніна. Так було створене центральне місце Кролевця, де почали відбуватися всі державні святкування, демонстрації і мітинґи. Пам'ятник Леніна був високий з круглими сходами. На ті сходи на кожнім мітингу лізли промовці, які виголошували, розмахуючи руками, довгі нудні промови. Перед ними демонстрували в шеренґах по чотири всі робітники фабрик, заводів, артілів, школи, садочки і всі підприємства міста, що були зобов'язані виходити „на парад". Тому народу там було завжди багато. Всі колони йшли з прапорами, лозунґами, плякатами. Ткацькі артілі несли ткані портрети Сталіна, Леніна, Маркса й Енґельса та картини-макети, що зображували „нове щасливе життя". Плякати закликали до виконання плянів, п'ятирічок, славили нових вождів, а найбільше Сталіна. Була якась масова екстаза, площа повнилася вигуками „ура", „хай живе", „да здраствуєт" і люди раділи, вбирались у кращі убрання, святкували вільні від роботи дні...

Здавалося церкви — святині на цьому місці ніколи не було... З цвинтаря довкола зробили місцевий парк. Побудували танцювальну площадку, альтанку для оркестри, клумби з квітами. На площі, за парком поставили парашутну вишку 35 метрів висоти. Офіційно відкрили її, спустивши на важелі спочатку мішок піску, а потім почали стрибати парашутисти-військовики, а за ними всі сміливці міста. Настало здавалось нове життя. Росла молодь, яка вже тільки це життя й знала. А молодь, як і скрізь, розважалась, танцювала, співала. Літніми вечорами парк повнився музикою, співами, ходили залюблені пари. Ділилась новинами молодь, плянувалось майбутнє життя...

А тоді прийшла Друга світова війна.

П'ятого вересня 1941 року місто Кролевець забрали німці. Відразу полетів у повітря пам'ятник Леніна. Довго валялись на площі, де була колись церква св. Миколая, великі чорні руки і ноги, стирчав розбитий тулуб скинутого вождя. А під зиму 1942 року на тому місці німці побудували вішальницю. Мов на жертвеннику міста, німці вішали тих, хто їм супротивлявся. Трупи лишали гойдалися на пострах іншим. Зимові негоди качали їх холодними вітрами, вкривали снігом, сковували морозом. Люди хрестилися, проходячи попри те місце, немов було воно святе... Як колись...

Останньою жертвою упала Кладбищенська церква св. Вознесіння. В 1936 році сталося чудо на цій церкві. Золоті голівки ангелів, що вкрашали фасаду церкви, обновилися. Потемнілий колір їх раптом заблищав чистим яскраво-золотим відблиском, в якому личка ангелів дивились на людей усім добром святині. Вістка про оновлення Кладбищенської церкви розійшлася по всьому Кролевці і околицях. Люди йшли й дивувалися чудові, любувалися красою оновлених ангелів і молилися Богу. Поміж померлими предками, серед зелені високих дерев, церква зносилася позолоченими банями високо до неба і говорила людям про вічність, де над живими і мертвими був один володар — Бог...

Оновлена віра людей занепокоїла нових володарів міста Кролевця. Чудо на Кладбищенській церкві почали пояснювати змінами в природі. Розвинулась антирелігійна пропаґанда. Проте люди не вірили тим поясненням і йшли до церкви, як до оновленої святині тих страшних часів. Поміж старовинними пам'ятниками й простими дерев'яними хрестами, де спочивали померші, церква-святиня була, мов воскресіння всього найкращого в людській душі, осяяне оновленою надією на милість Божу для живих людей в ті важкі часи.

Влада лютувала. Мов диявольські нашепти в їх душі, зростала ненависть до всього святого і бажання знищити його... Щоб доказати свою „велич" і „заслуги", відданість владі... Чи піддатись нашептам диявола?

Однієї темної осінньої ночі Кладбищенську церкву св. Вознесіння в Кролевці було зірвано динамітом. Люди чули вибух, а на ранок замість церкви-святині на місцевому кладбищі знайшли купу каміння, покручене залізо, гамуз розбитих ікон і порваних вишиваних та тканих рушників. Люди ж дарували їх з любов'ю до церкви в пам'ять померлих своїх батьків, братів і сестер, родини і друзів.

Плакав народ, зібрались довкола руїни своєї останньої святині, хрестились люди і брали з собою, як останню пам'ятку й завіт, кусочки побитих ікон... Ховали їх разом з вірою в душі, куди ніякий ворог не міг досягти.

Під гамузом каміння зникло багато могил, і серед них братська могила жертв

(Закінчення на стор. 3)

Л.О.

ХРЕСТОМАТІЯ ДЛЯ ШКІЛ І ПОПУЛЯРНОГО ЧИТАННЯ

Хрестоматія Тисячоліття Хрещення Руси-України редактор Леся Храплива-Щур. Філядельфія (Торонто) СКВОР. 1987, 320 ст. 20 дол.

Дуже тепер на часі, перед ювілейним 1988 роком, і саме перед початком шкільного року, появилася старанно видана „Хрестоматія Тисячоліття Хрещення Руси-України", за редакцією Лесі Храпливої-Щур. Виданий з рамени Світової Координаційної Виховної Ради (СКВОР), з допомогою редакційної колеґії, та з підтримкою СКВУ — цей збірник надається для вживання для вищих кляс шкіл українознавства (для курсів з історії, культури та літератури), як і для власного читання для дорослих.

У „Хрестоматії" є декілька родів матеріялів, які подають тло християнізації країни, описують саму подію хрищення, та розглядають її впливи на різні аспекти української культури та історії; рівнож включено цілі твори або уривки з літератури, які віддзеркалюють цю подію. Багато авторів співпрацювало з редактором у підготові цієї збірки. Багато праць написано спеціяльно на замовлення, а інші вибрано із більш чи менш доступних джерел. Автори частини, яка подає тло — це вбільшості відомі знавці специфічної теми: о. Петро Біланюк („Про апостольське походження Української Церкви"), о. Іриней Назарко („Св. Володимир Великий"), Наталія Полонська Василенко („Українська Держава X - XV століть") Тит Геврик („Християнізація Европейського Сходу"), Іван Головінський („Вплив християнства на формування української психіки"), Ірина Шумська - Мороз („Образотворче мистецтво Руси-України"), Б. Кушнір („Початки музичної культури України"), проф. Григорій Удод („Що дало християнство Україні за перше тисячоліття?").

Друга частина книжки подає уривки із давніх писань, як наприклад, творів Володимира Мономаха, чи із новіших — Патріярха Йосифа Сліпого. Остання частина хрестоматої-антології включає думи, оповідання, вірші та нариси з нашої літератури. Тут є головно твори радше сучасних авторів — щоб мова була більше зрозумілою: Шевченка, Франка, Лепкого, Бердника, Тичини, Антонича, Діми, Загребельного, Гончара, Калинця, Віри Вовк, Кузьменко та Стуса. Уривки, чи й цілі ці твори, дають читачеві не тільки враження про відбитку християнства в українській літературі тематично чи образово, але також і відчуття наскільки християнство просякло нашу культуру.

Дуже важним і позитивним складником видання це те, що редактор часто подає пояснення менше відомих слів. Крім цього — при кінці збірки, долучено п'ятимовний слівничок (на 10 сторінок) меншвідомих слів українською, англійською, німецькою, еспанською та португальською мовами. Таким чином, „Хрестоматія" може бути вживана по всіх країнах світу, де є більші скупчення українців. У збірнику є також поіменний і тематичний показники (індекси) та бібліографія матеріялів — які можуть бути дуже допоміжними для вживання у школах.

Мистецьке оформлення книжки та її обкладинка, з цікавими ілюстраціями, що додають до відчуття теми, є Яреми Козака. В книжці є декілька кольорових вкладок та безліч чорно-білих ілюстрацій, заставок, наголовків — які дуже оживляють текст для молодого читача. Обкладинка є тверда — зокрема пригожа для частого вживання в школах.

Хрестоматію можна замовляти у СКВУ: World Congress of Free Ukrainians, 2118-A Bloor St. West, Toronto, Ont., Canada, M6S 1M8; телефон (416) 762-1108.

Людмила Ярко-Почтар

З ПРИВОДУ З'ЇЗДУ „РЕҐЕНСБУРЗЦІВ"

У зв'язку з повідомленням про наступний з'їзд колишніх мешканців ДіПі табору в Реґенсбурзі, що відбудеться 3-го і 4-го жовтня ц.р. на Оселі Українського Братського Союзу „Верховина" в Глен Спей, Н.Й., мимохіть пригадалася мені карикатура ЕКА в „Лисі Микиті" якийсь десяток років тому. Під заголовком „В 40-ліття матури" — кілька зігнутих „літніх" жіночих постатей і підпис: „А де ж мої товаришки? Приїхали якісь старі бабці..." (Цитую з пам'яті, а вона в мене теж не першої молодости — тому наперед прохаю пробачення, якщо не точно). В той час мені це видалось надзвичайно дотепно й навіть смішно, бо до 40-ліття „моєї" матури було ще далеченько... А тепер — рахую на всіх пальцях рук і ніг, позичаю в дітей (внуків ще нема), перераховую з олівцем у руці (електронічно рахувати так і не навчилась), і що ж виходить: до 40-ліття моєї матури залишилося всьогонавсього два роки. Чи не так, дорогі мої товаришки і товариші з Реґенсбурзької гімназії? На щастя, більшість із нас уже зустрічалися на попередніх з'їздах, так що, думаю, впізнатись не буде аж такої проблеми. Зміняємось поступово і ... достойно. І бабцями стали не всі відразу. Проте, роки йдуть і йдуть, навіть біжать, щораз швидше й швидше, час не зупиняється і нас не жалує...

Та чи не здається деколи вам, що це було не так то вже й давно, як бігали ми по Оселі та вузькими вуличками Реґенсбурґу, як пластували, таборували, романсували, як тремтіли перед професорами, трохи вчилися, трохи „шварцувалися", відписували, підповідали, „фасували" двійки, поправлялися, „кували" і врешті здавали матуру? Гай-гай, скільки то років ділить нас від тих неповторних днів, скільки то всього прийшлося пережити за той час... та й зустрінемося ми не всі. Не буде вже поміж нами нашої улюбленої Галинки Бартків-Калитяк. Хто з гімназистів (та й не-гімназистів) не знав і не любив її? Гарна талановита, весела, товариська. Вроджена артистка. Ні одна гімназійна вистава не обійшлася без її участи. Виступала вона і в театральній та танцювальній групах, але директор гімназії заборонив пізніше учням брати учать у позашкільних групах. Її безпретенсійність і мила поведінка викликали загальну симпатію. Мені ще й досі стоїть перед очима, як життєрадісна, повна енергії, струнка й елеґантна, проводила хороводами на вечірці під час з'їзду в 1980 році. Учасники з'їзду в 1985 році ще говорили з нею із Союзівки телефоном, і ніхто не сподівався, що так скоро згасне...

А ще перед нею, в жовтні 1985 року відійшов у засвіти і наш одноклясник Михайло Трач. Пригадую собі його, як дещо замкненого в собі, здібного й розумного учня, який прийшов до нашої кляси з Берхтесґаденської гімназії майже в останньому році. Тримався він ніби якось трошечки осторонь, особливо від нас, дівчат. Говорив мало, на клясу дивився трохи з-під лоба, але з приязним півусміхом. Чомусь пригадується, як під кінець нашої поматуральної вечері хтось „уделеґував" мене сісти біля Михася з чашкою чаю з цитриною для „відхмелення". Уже не пам'ятаю подоробиць моєї „місії", не пригадую, чи Михась був направду підхмелений і чи ми розмовляли, але надовго в моїй пам'яті залишилося враження якогось затаєного смутку, щоб не сказати якоїсь трагічної безнадії, що віяли тоді від його постаті. І в очах його не було ані іскорки радости... Після матури наші стежки розійшлися, і про долю Михася я нічого не знала до 1977 року, коли він обізвався листом з приводу другого з'їзду Реґенсбурзької гімназії. В той час працював у редакції поважного німецького часопису в Бонні та широко й фахово писав про міжнародні події у „Шляху Перемоги". Ми обмінялися кількома листами та святковими картками. Але він був завжди скупий на слова, і для мене так і залишився загадкою. Вправді деколи згадував, що мав клопоти із здоров'ям, але я нічого серйозного не підозрівала, і стала, мов прибита громом, побачивши в „Свободі" повідомлення про його передчасну смерть...

Не чаруватиме вже нас на з'їзді своєю ерудитністю і Костя Савчук. На клясу нижче від нас, був він дуже активним у Літературно-Історичнім гуртку та здобував признання і подив рефератами на історичні теми, майстерно виголошеними без жодних цидулок. Якщо пам'ять мене не підводить — за тематику завжди брав героїчні постаті Козацької доби. Матуру здавав уже в Ульмі. В Америці був активним у студентському русі, був президентом СУСТА, здобув звання професора, викладав улюблену історію. На цурався наших з'їздів. Помер в січні 1981 року. Спочиває в Бавнд Бруку.

Передчасно померли ще й інші гімназисти, але не маю про них даних. А ось у останніх місяцях повдовіли дві з наших подруг: Люба Абрам'юк-Волинець і Ірина Урбан-Стерчо.

І з наших шановних учителів-професорів ще тільки горстка залишилась на білому світі. В останньому році понесли ми втрату ще двох професорів: у грудні 1986 помер д-р Степан Горак, а в березні 1987 року мгр Мирослав Котис.

Професор Котис учив у гімназії від самого початку. Ще від четвертої кляси викладав у нас географію і природознавство. Був рік чи два опікуном нашої кляси, опікуном хлоп'ячої бурси, в якій і сам мешкав, проводив нашими прогулянками в різні місця. Мав певні свої звички, які учні добре затямили і з яких не раз користали, щоб не бути питаними. Мав чи не в кожній клясі свою „симпатію", яку переважно більше „мучив" питаннями, і яка не раз „рятувала" інших від виклику. Виїхав до Америки десь у час масового ісходу з таборів. Проживав у Чикаґо, де й помер.

Професор Горак прийшов до гімназії всього кілька місяців перед нашою матурою. Відзначався своєю молодістю працьовитістю і новеньким докторатом. Викладав історію і географію. Здається, симпатизував більше з нами, учнями, ніж учителями. Був єдиним учителем, що запровадив окремі (добровільні) додаткові лекції своїх предметів, щоб краще підготовити нас до матуральних іспитів. При самих іспитах підбадьорював нас, нервових і перестрашених, приязним усміхом чи непомітним поглядом. Також, коли ми з блідими обличчями і червоними очима снувалися по коридорі, чекаючи на офіційний вислід, проф. Горак, проходячи, непомітно шепнув: „Ніхто не перепав"... Ще якийсь час учив в Ульмі. В

(Закінчення на стор. 3)

Славне...

(Закінчення зі ст. 2)

катастрофи потягу, що сталася біля міста Кролевця перед Першою світовою війною. Могила та була біля самої церкви. Довго лежали руїни святині під зливою осінніх дощів. Здавалось, небо плакало разом з людьми. Посиротіли мертві-не чули більш молитов і співу, церковних дзвонів і заупокійних Панахид. Як і живим, їм лишились одні сумні голосіння кожного разу, коли на кладбище приносили нових покійних. Лиш тужно шуміли високі дерева довкола руїн, капали сльозами дощів на груз каміння останньої зруйнованої святині міста Кролевця.

Чудом зосталась стояти одна тільки церква в Кролевці, — Спаська церква св. Преображенія. Обгороджена білою камінною оградою, вона єдина зносилась до неба, і нагадувала людям про минулу красу і велич їхніх святинь. Мов фортеця стояла вона у великому саду-цвинтарі, білокамінна й висока, зеленим дахом з позолоченими куполами, підносячись над віковічними деревами, що росли довкола неї, мов сторожа.

Тільки не була вона більш церквою. З позолочених куполів зняли хрести, а з церкви зробили маслозавод. Люди зносили до церкви, колись своєї, оподатковане молоко, а взаміну продавали їм сироватку. Люди були й тому раді, стояли за нею в черзі, сварилися, як комусь не вистачало, забуваючи, що були вони в церкві. Та й не нагадувало нічого більш, що це була церква. Темні стіни були голі, підлога завжди полита водою, що збігала з машин, де виробляли сир і масло. Люди дивились на те масло, та той сир, що вистигав у баках, і не знали, де воно те все йде і хто його їсть, — їм того купити не можна було. Вони раді були й пустій аж зеленій сироватці. В напівтемнійтемній церкві було холодно, мокро, довкола чулися крики і сварки. Люди раді були вийти звідти в зелений цвинтар, залитий сонцем, де росла зелена трава і про щось таємно шепотіли високі дерева, — світло сонця з ніжного синього неба нагадувало людям про добро на світі... Дарма, що довкола церкви димились залізні казани, де виварювався сир...

Так було до Другої світової війни.

Як тільки змінилася влада в Кролевці, Спаську церкву люди відновили. Відразу повикидали всі машини, відмалювали потемнілі стіни, позносили уцілілі святощі і урочисто посвятили свою відновлену святиню, одиноку збережену в Кролевці церкву св. Преображенія. В ній молилися люди за дітей своїх, що билися десь на війні, або були вивезені в німецьку неволю, молилися за долю свою безталанну, що переходила такі страшні часи...

Після Другої світової війни вже більш не закрили церкви св. Преображенія, і Спаська церква зосталася єдиною святинею міста Кролевця. В ній моляться люди, оминаючи всі заборони уряду і насмішки довкілля. Живе віра в серцях людей, як початок всього найкращого, до чого людина, жива людина, стремить, як стреміла споконвіку...

Святині Кролевця! — Поклін вам у моїй пам'яті — описі цьому.

Живим свідком була я руїни вашої і історії. Чудом зберіг і мене Бог через всі негоди і війни. І в пам'яті збереглися незабутні картини мого дитинства. Вразливе дитяче серце закарбувало їх назавжди й перенесло через роки... Щоб розказати світові про зруйновану красу і велич святинь наших у моєму дорогому місті Кролевці. Славним своїми кролевецькими рушниками.

Разом з життям ношу я в серці мрію, що люди відбудують ще свої святині у новій красі і величі на втіху собі, на добро і на славу Бога. А місто Кролевець стане знову славне не тільки своїми кролевецькими рушниками, а й своїми святинями...

З приводу...

Закінчення зі стор. 2.

Америці викладав в університетах, видавав наукові праці, дописував до журналів і газет. На з'їзді був лише раз 1980 року, і то дуже коротко.

Прибилася до нас спізнена вістка, без дати й місця, про смерть проф. Галини Карпової рік чи два тому назад. І в уяві — знову Реґенсбурґ. Лекції української літератури — і проф. Карпова захоплюється сама і нас захоплює своєю розповіддю. Вона подавала так багато цікавого матеріялу, якого не знайти в шкільних підручниках. Багато з нас завдячують їй розуміння і любов до літератури, зокрема до поезії. Була душею і промотором гімназійного драматичного гуртка, який ставив такі гарні вистави, часто її укладу й авторства... Від 1959 року, коли я відвідала її в Брукліні, за нею і слід пропав, і мені ніколи не пощастило віднайти її адреси...

• • •

Коли писала ці рядки — мої думки і уява якось мимоволі відірвалися від мене і від запланованої теми і полетіли кудись далеко, через моря і океани, через гори й доли років і переживань у залишену в Реґенсбурзі молодість... Знерухоміло перо, згубилася нитка розповіді... Оживають обличчя, виринають призабуті місця і події, і я вже не тут. Забула зовсім за біль в нозі, зіґнорувала недомагання шлунку, зняла окуляри і втопила зір кудись у простір. Зникли з пам'яті вчорашні побутові неприємності і сьогоднішні проблеми; картини минулого цілковито полонили мене і навіть викликали усміх на устах... „Що ти робиш, мамо?" — вирвав мене із забуття здивований голос сина. „Пишу" — відповідаю, і знiяковіло дивлюся на відкладені набік перо й окуляри, на чисту сторінку паперу. „Пишу в думках" — поправляюсь — „бо я оце була десь дуже-дуже далеко, мандрувала стежками моєї юности". Син згори дивиться на мене, поблажливо усміхається і йде до свого зайняття. А я думаю, хіба це можливо вбгати в газетний допис безмірну ґаму думок, почувань, спостережень, провести нитку між давнім і теперішнім? Мабуть, що ні. Навіть у нашу об'ємисту книгу, яка пригадує так багато, не можна було всього вбгати. Є в ній знімки, є документи, є і перегляд праці і життя, кілька спогадів (які викликають ще безліч інших спогадів), але те живе почуття, той хвилюючий настрій можна пережити лише зустріччю із живими людьми, свідками тих часів. Учасникам попередніх з'їздів відоме це почуття, то ж напевно знову поспішать приїхати. Хто ж ще ніколи не був, навіть не знає, що втратив...

Тож відкладімо всі наші щоденні турботи і зустріньмося ще раз... у нашій незабутній юності. І нехай нікого не турбує думка, що він „вже не той, що колись". Всі ми вже не ті. Правда, „зуб часу" зачепив і позначив не всіх однаково, як і не однаково усміхалася нам доля, і не однаково ми зуміли з нею боротися. Та в глибині свого єства ми залишилися тими самими — собою. І якщо навіть дехто з нас і нагадує ЕКО-ву карикатуру, а дехто „прогресував" ще й гірше — нехай радість зустрічі затре всі різниці, а чарівна казка минулого омолодить усі лиця. Тож до побачення на „Верховині"!

Українське Світове Об'єднання Гуцулів відбуло 6-ий З'їзд

У суботу 20-го і неділю 21-го червня ц. р. до готелю „Прудгомс Лендінґ" — у Вайнленді, Онторіо, Канада, з'їхались делеґати і гості гуцульських товариств, щоб відбути шостий Всегуцульський з'їзд, вибрати нову управу УСОГ та винести відповідні рішення відносно важливих організаційних питань.

У цьому самому місці два роки тому відбувся надзвичайний Всегуцульський з'їзд, на якому Українське Світове Об'єднання Гуцулів і Конференція Гуцульських Товариств Америки й Канади з'єднались в одне Українське Світове Об'єднання Гуцулів. Всіх цікавило питання, чи на протязі двох років це об'єднання себе оправдало, чи гуцули, члени двох різних гуцульських централь, що до цього часу йшли двома різними плаями, зуміли знайти один плай та йти ним спільно для загального добра.

Цьогорічний з'їзд відбувся під кличами: „Станьмо громадно в обороні доброго імени українців!" та „Готуймось гідно і велично відсвяткувати 1000-ліття Хрищення України!"

У суботу 20 червня від 10-ої години перед полуднем Гриць Конончук і Михайло Савуляк реєстрували делеґатів, членів і гостей, яких прибуло на з'їзд 119.

З'їзд відкрив голова УСОГ Василь Борчук в 1-ій год. після обіду і привітав присутніх ґаздів і ґаздинь. Отець декан Роман Ганкевич і присутні помолились та на прохання голови однохвилинною мовчанкою вшанували пам'ять тих, що відійшли у вічність. Ділову президію очолив Дмитро Ткачук, його заступником був Стефан Ґеник-Березовський, а секретарювали Марія Лабунька і Микола Більчак.

На кінець першого дня нарад з'їзду уділено абсолюторію уступаючій Управі й інших керівним органам УСОГ.

Приємно дивитись, як пишно повбирані гуцули, весело розмовляючи, поспішають на вечерю-бенкет на 6:30. У великій залі Вікторія Гол посідали всі за круглі гарно накриті столи, на яких стояли букети квітів.

Бенкет відкрив С. Ґеник-Березовський. Він привітав присутніх і представив членів за головним столом. На залі між численними делеґатами й гостями були теж д-р Валентин Мороз із дружиною і Василь Шарван, керівник української радіопрограми з Баффало. Отець декан Роман Ганкевич з усіми присутніми відспівав молитву „Отче Наш". Після смачної вечері, господар бенкету С. Ґеник-Березовський гарним, віршованим привітом розпочав офіційну частину бенкету.

Всегуцульський з'їзд вітали: о. Сорока в імені єпископа Ізидора Борецького і Василь Потек від Гуцульського т-ва „Гуцульщина" з Великобританії.

Письмові привіти прислали: Світовий Конґрес Вільних Українців, Головна Управа Ліги Визволення України, Наукове Товариство ім. Т. Шевченка, Братство кол. вояків 1-ої УД УНА, Українське Національне Об'єднання Канади, Головна Управа Союзу бувших українських вояків і 7-ма Станиця Союзу бувших українських вояків у Гамільтоні.

Головну дуже змістову, добре обдуману і пов'язану з кличами з'їзду доповідь виголосив Мирон Барабаш, генеральний секретар СКВУ.

Парох Ґрімсбі, о. Сорока закінчив цей величавий бенкет-вечерю співом-молитвою „Боже Великий".

Зі сцени пролунав голос трембіти Василя Словчука, заповідаючи, що починається забава. Гуцульські музики чарували учасників, колишніх жителів верховинської землі, своїми бистрими, як води Черемошу, мелодіями. Василь Халапенко, Євдокія Сороханюк й інші приспівували коломийки. Оркестра Григорія Сокола „Квінтет" грала на зміну з гуцульськими музиками.

Вміжчасі Лідія Чорна, Ксеня Йовик і Віра Цвіґун продавали квитки на льотерію. Образ „Тайна Вечеря" в різьблених рамах подарував різьбар Степан Трутяк на цю ціль, а виграв Ярослав Гальчук, який відразу подарував цей образ на цілі УСОГ. Закінчили забаву о 1-ій годині ночі.

В неділю, 21-го червня, гуцули повставали ранenько. Надворі вже другий день не було спеки, сонце десь за хмарами. Поїхали автами до церкви Св. Духа в Гамільтоні, де о. декан Ганкевич відправив Св. Службу Божу і Панахиду за померлих членів УСОГ. На сходах церкви учасники з'їзду зробили кілька світлин. Повторили це під гарною смерекою, коли приїхали назад до готелю „Прудгомс Ляндінґ" і пішли продовжувати ділові наради.

Після голосування Василина Петришин новообрана голова УСОГ, подякувала всім за довір'я, а Василеві Барчукові висловила похвалу за зразкове, надзвичайно тяжке головування в минулих двох каденціях.

Під час з'їзду працювали комісії: Верифікаційна в складі: голова — Гриць Конончук, члени: Ярослава Барчук, Михайло Савуляк; Номінаційна в складі: голова Василь Потєк, члени: Степан Бойчук, Михайло Луців, Василь Сметанюк, Василь Кізлан, Михайло Сербенюк, координатор — Василина Петришин; Резолюційна в складі: голова — д-р Михайло Лоза, члени: ред. Лідія Бурачинська, д-р Мирослав Небелюк, ред. Ігор Чмола і Галя Трутяк. Д-р Небелюк, з огляду на погане здоров'я, від'їхав раніше.

Нововибрані керівні органи УСОГ

Головна Управа: а)Екзекутива: голова: Василина Петришин; заступники голови: Михайло Луців на ЗСА, Степан Бакай на Канаду, Василь Потек на Европу; секретар — Іван Андрусяк, скарбник — Анна Стахів, звітодавець до преси — Галя Трутяк. б)Референтури й комісії: організаційна референтура: голова — Василь Сметанюк, члени — Михайло Сербенюк, Василь Слободян; мистецько-програмова референтура: голова — Євдокія Сороханюк, члени — Роксоляна Луців, Степан Трутяк, Михайло Мочерняк; видавнича комісія: голова — Дмитро Ткачук; члени — Микола Більчак, Марія Лабунька, Ігор Чмола; адміністратор журналу „Гуцульщина" Микола Більчак; статутова комісія: голова — Дмитро Ткачук, члени: Василина Петришин, Михайло Мохнач, д-р Михайло Лоза, Іван Андрусяк. Контрольна комісія: голова - Михайло Мохнач, члени — Володимир Пилипюк, Іван Барварук. Товариський суд: голова: д-р Михайло Лоза; члени: Василь Сметанюк, Михайло Мочерняк.

Адреса Головної Управи УСОГ: Ukrainian World Consolidation of Hutzuls, c/o W. Petryshyn, 123 La Rose Ave. 1204, Weston, Ontario, Canada M9P 3T3.

Відспіванням національного українського гимну закінчено успішні ділові наради з'їзду.

На кінець нашого репортажу хочемо відповісти на поставлене спочатку питання: „Чи на протязі двох років оправдало себе гуцульське об'єднання?" Відповідь одна — так! Спільним зусиллям скріплено організаційну мережу УСОГ, забезпечено журналові „Гуцульщина" задовільну фінансову базу, придбано фонди, завдяки яким д-р Іван Сеньків міг закінчити працю над монографією про Гуцульщину.

Закінчили з'їзд спільним обідом, пограли, поспівали, попрощались сердечно і поїхали до своїх домів. Почав падати дощ.

Галя Трутяк

Автори книжок і видавництва, які бажають, щоб про їхні книжкові видання були в щоденнику поміщені бібліографічні нотатки, вістки й огляди, повинні присилати до редакції „Свободи" разом із двома примірниками даного твору також і адресу, де таку публікацію можна набути, та її ціну.

День Українського Музею в Рочестері

Союз Українок Америки Відділи Північної Округи, а саме: Рочестер, Баффало і Сиракюзи улаштовують в Рочестері в неділю, 13-го, вересня ц. р., імпрезу, присвячену Українському Музеєві в Ню Йорку.

В год. 1.30 по полудні в їдальні школи св. Йосафата, при Стентон Лейн і Ридж Іст, відбудеться овід для громадянства і членок з родинами. Голова Українського Музею д-р Богдан Цимбалістий виголосить доповідь про працю, завдання і успіхи та пляни на майбутнє нашої культурної станиці в Ню Йорку.

В цей самий день від год. 9:30 до 4:00 по пол. в авдиторії школи будуть виставлені експонати народної ноші з різних районів України — частина колекції Панства Ірми і Мірка Пилишенків. Ціла колекція вартости десяток тисяч долярів, що її призначили для Українського Музею подружжя Пилишенків, а особливо п-і Ірма, чекає на нове приміщення. Ми оцінюємо цей великодушний жест Ірми Пилишенко, яка з посвятою і любов'ю роками збирала ці експонати, не дивлячись на те, що вона сама з походження німецького і могла б нашою культурою взагалі цікавитися.

Для кращого зображення праці Українського Музею і американської опінії про нього, буде висвітлення прозірок з поясненнями англійською мовою відразу ж після Св. Літургії, яка кінчається 10:45, щоб навіть й ті, що не розуміють по-українськи, могли дізнатися про цей клейнот нашого мистецтва.

Усі інформації про працю У. М. будуть доступні в писаному слові для присутніх, а членки СУА виставлять предмети народного мистецтва, які вони самі виконали для крамнички Музею.

Розуміючи велику потребу престижевого приміщення для Українського Музею, загально громадської інституції, яка буде репрезентувати не тільки народне мистецтво, але й образотворче, а також історичні пам'ятки України і української діяспори, нашим завданням є допомогти у дальшому розвитку цієї єдиної культурної станиці в Америці. Покажім нашому довкіллю чим ми були й чим залишаємося далі, що в нас живуть прегарні і великі традиції, що ми є носіями великої, рідної культури, що плекаємо таланти, і в цьому саме полягає головне завдання і мета Українського Музею в Ню Йорку, який проіснував уже десять літ.

Відділи Окружної Управи Північного Ню Йорку улаштовують цю імпрезу з вірою, що місцева й довколишня громада щедро підтримає започатковану вже амбасаду української культури в Ню Йорку.

Марія Крамарчук

МІНІСТЕР ЗАКОРДОННИХ справ Ізраїля Шімон Перез, не потверджуючи, ані не заперечуючи поголосок про те, що Ізраїль почав виробляти свої власні нуклеарні ракети, заявив групі закордонних студентів, що Ізраїль почувається загроженим наявністю нуклеарних ракет на Близькому Сході, що їх доставив своїм покупцям Совєтський Союз і буде змушений поробити основні зміни у стратегії оборони в майбутньому, щоб не стати жертвою несподіваної атаки ракетною зброєю.

Марксизм...

(Закінчення зі ст. 2)

елементарної санітарії. Тепер через марксистську систему це відноситься і до народів індустріяльно розвинених країн.

Совєтські досліди кажуть, що дуже тяжка праця жінок на хемічній промисловості, деревообробній, лісній, на будівництві, в текстильній промисловості і металевій є причиною неплідности.

Роки 1974 - 75 дають таку картину. Жінки від 16 до 54 років, що працювали в тяжкій промисловості, на будівництві, на транспорті, у лісній промисловості за республіканськими даними — 13.3 відс. у Таджитській ССР, 14.4 відс. в Туркменській ССР 15.1 відс., у Узбекській ССР, 16.9 відс. у Грузинській ССР, 23.9 у Казахській ССР, 29.5 відс. у Українській ССР, 30.3 відс. у Білоруській ССР, 31.8 відс. у Литовській ССР, 36 відс. у РСФСР, 38.3 відс. в Лотишській ССР та Естонській ССР. У загальних видах праці в Середній Азії переважно працюють українки та росіянки.

У січні 1981 року совєтський уряд заборонив жінкам працювати на 460 тяжких професіях, але на проведення того закону в життя треба десять років. Закон заборонив приймати на працю жінок у шахтах. Це сталося 1957 року, але тільки 1977 року закон переведено в життя.

Праця жінок у хемічній промисловості в гарячих цехах пропорційна відсоткові загину недоношених плодів і дає великий відсоток немовлят з хромосомними аномаліями.

Це саме відноситься і до жінок на працях, пов'язаних з вібрацією — транспорт, підйомні крани. Великий відсоток жінок-слов'янок і прибалтійських працює у тих ділянках.

Медична опіка в СССР також погана. У зв'язку з демографічною політикою режиму в СССР у роках 1974 - 1975 на 10,000 жінок віком 15-49 було 64.12 гінекологічних ліжок в Узбецькій ССР і 57.38 у РСФСР. При тому абортів було 2.5 раза більше від народжень. При нормальному стані тільки в РСФСР потрібно 305,000 шпитальних ліжок для жінок, а є тільки 213,000.

Серед українок повторне безпліддя рівняється 17.4 відс., у росіян 20.7 відс. Найменше у таджиків — 3.2 відс. Москалі від демографічної політики режиму тепер терплять найбільше.

Отже, демографічна політика совєтського уряду — марксистська — має три стадії — винищення, виродження і вимирання. Тому і всі згадані згубні процеси відносяться і до України.

Д-р П. Герлігі...

(Закінчення зі стор. 1)

заповнює дуже велику прогалину і треба її привітати за кинення великого жмутку світла на розвиток південної України та російської імперії взагалі".

Хоч книжка д-ра Гелігі про Одесу появилась ледве кілька місяців тому, до вилавництва Гарвардського Університету вже наспіло понад 550 замовлень, що для такого роду публікації Українського Наукового Інституту є рекордом. Книжку можна замовити висилаючи оплату в сумі 19.95 дол. на адресу: Harvard Series in Ukrainian Studies, 1583 Massachusetts Ave., Cambridge, Mass. 02138.

ОБГОВОРЮЮЧИ РЕЗОЛЮЦІЮ Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй, делеґати Арабської Ліґи, які зібрались на свої наради в Тунісі, у принципі погодились з духом резолюції, скерованої на знайдення формули замирення між Іраном й Іраком і започаткування мирових переговорів між цими двома країнами, які воюють між собою вже сім років. Ліґа визначила дату 20-го вересня, до якої Іран повинен зайняти своє становище до резолюції Ради Безпеки ОН, або мусить рахуватися з неґативними консеквенціями. Деякі арабські країни погрозили зірванням дипломатичних зв'язків з Іраном, якщо він не шукатиме мирного полагодження конфлікту.

Ділимося сумною вісткою
з Родиною, Приятелями і Знайомими,
що 4-го серпня 1987 р., прийнявши Святі Тайни,
відійшла у вічність на 92-му році життя

СВ. П.

АННА з БОДНАРІВ МАНЬОВСЬКА

вдова по сл. п. Остапові Маньовському, основникові і довголітньому управителеві Рідної Школи в Чорткові.

Залишила у смутку:
дочку — СТЕПАНІЮ-НАТАЛІЮ ВОРОХ з мужем СТЕПАНОМ
внуків — БОГДАРА з дружиною МАРТОЮ, СВЯТОСЛАВА з дружиною ЛЮБОЮ, РОМАНА, РОСАННУ
правнуків — ЛЯРИСУ, АДРІЯНА, ХРИСТЮ, ЮРІЯ, МИРОСЛАВА, УЛЯНУ, МАРКА, ПЕТРА І ПАВЛА
сестер — СОФІЮ САВКІВ, ОЛЮ ШИДЛОВСЬКУ з родинами
братову — ЯДВИГУ з ДРАЖНЬОВСЬКИХ БОДНАР
та ближчу і дальшу Родину в Україні і Польщі
свояків — ВОЛОДИМИРА ВОРОХА з дружиною МАРІЄЮ і дітьми та внуками

Після похоронних відправ і відслуження Божественної Літургії тлінні останки Покійної були зложені на українському православному цвинтарі св. Андрія в Савт Бавнд Бруку, Н. Дж. 6-го серпня 1987 р.

•

Замість квітів на могилу жертвують на нев'янучий вінок — Гарвардський Проєкт — наукове відзначення 1000-ліття Хрищення Руси-України.

З незмірним болем повідомляємо наших Приятелів та Знайомих,
що в вечірніх годинах 25-го серпня 1987 р. відійшла у Вічність
по довгих і важких терпіннях на 63-му році життя
моя Незаступима, Найдорожча ДРУЖИНА і наша Найкоханіша МАТИ

бл. п.

Ольга Кобилянська Тимків

уроджена в Скалаті на Поділлі, Україна.

ПОХОРОННІ ОБРЯДИ є в такому порядку:

в п'ятницю, 28-го серпня 1987 р. о год. 8:15 веч. СЛУЖБА БОЖА з ПАНАХИДОЮ в церкві св. Івана Хрестителя при Sanford Avenue, Newark, N.J.;
в год. 9-ій ранку, в суботу, 29-го серпня 1987 р. ПАНАХИДА в похоронному заведенні в Aston and Basagic, Hunter, N.Y.;
в год. 10-ій ранку, в суботу, 29-го серпня 1987 р. СЛУЖБА БОЖА і ПАНАХИДА в церкві св. Івана Хрестителя в Гантері, Н. Й.

ПОХОРОН на українській частині цвинтаря Elka Park за церквою St. Francis de Sailles.

Горем прибиті:
муж — ЗЕНОН
дочка — МОТРЯ
син — АНДРІЙ ЮРІЙ
брат — ЮРІЙ КОБИЛЯНСЬКИЙ з родиною
братова — СТЕФА КОБИЛЯНСЬКА
та ближча і дальша Родина в ЗСА, Україні, Польщі та Австрії

•

Замість квітів просимо складати пожертви на Український Гарвардський Проєкт з нагоди 1000-ліття Хрищення України.

Ділимося сумною вісткою, що в суботу, 22-го серпня 1987 року відійшов у Вічність
після довгої і важкої недуги, проживши 77 років
колишній адвокат у Львові, а на еміґрації адвокат у Чикаґо,
видатний громадський і політичний діяч

бл. п. д-р

ІЛЛЯ МУЛА

ПАНАХИДА І ПАРАСТАС були відправлені у вівторок, 25-го серпня 1987 р. у похоронному заведенні Василя Музики, а тіло після Святої Літургії в катедрі св. Миколая похоронено на кладовищі св. Миколая в Чикаґо, Ілл. дня 26-го серпня 1987 р.

•

Покійний був ентузіястом Гарвардського Проєкту, тому коли хтось бажав би зложити на цю ціль якусь жертву з приводу Його смерти, Він був би певно вдячний.

Група Друзів і Приятелів у Чикаґо

СПЕЦІЯЛІСТИ КРАЙОВОГО управління аеронавтики і дослідження космосу (НАСА) розглядають проєкти створення автоматичної космічної станції, яка повинна долетіти до Марса, опуститися на його поверхню і, взявши п'ять кілограмів проб ґрунту плянети, доставити їх на Землю. Вчені мають надію, що аналіз проб марсіянського ґрунту дозволить нарешті відповісти на запитання, чи існувало колинебудь життя на „червоній плянеті". Програму експедиції на Марс розробляють працівники лябор采торії реактивного руху при НАСА в Пасадіні і Центру пілотованих міжпростірних кораблів ім. Линдона Джансона в Гюстоні, Тексас.

Н. Строката-Караванська і Д. Шумук у Сан Франсіско

(мс). Кінець першого і початок другого тижня в серпні були позначені помітною й вельми корисною активністю північнокаліфорнійського відділу організації „Американці в Обороні Людських Прав в Україні" (у Сан Франсіско), що ним керує ініціятивна й працьовита Тамара Городиська. Якраз у той час, від 6-го до 13-го серпня у цьому місті відбувалася крайова конвенція Американської асоціяції правників, що протягом останнього часу запопадливо затіснює зв'язки з пропаґандивною Совєтською асоціяцією правників, речниками якої є, як знаємо, або аґенти КҐБ або нотарійні пропаґандисти, апробовані совєтською таємною поліцією.

Совєтська асоціяція правників відома зокрема й тим, що, користаючись законами вільного світу й наївністю або прихильністю деяких урядовців, видирає з американських рук тверду валюту після смерти колишніх совєтських громадян, які не оформили своїх спадщинних документів. Вона ж фабрикує й доставляє своїм однодумцям і наклепникам у ЗСА, Канаді й Австралії всякі пофальшовані „документи" й „свідчення" для оплюгавлювання патріотів-антикомуністів з країн Східньої й Центральної Европи та роздмухує міжнаціональну й міжрасову ворожнечу і „клясову боротьбу". В організованих і підтримуваних нею редакційних і видавничих „шарашках" писаки-невільники продукують десятки й сотні пасквілів проти втікачів із совєтського „раю" та різні антисемітські брошури, нібито укладені й підписані представниками неросійських народів.

Постійні переслідування дисидентів, жорстока політика народовбивства й поневолення, зокрема в Афганістані, підміновування національних інтересів безпеки ЗСА в різних обширах світу повинні б змусити американських „сторожів законности" не трактувати совєтських т.зв. „правників", як рівнорядних партнерів, а як вірних слуг катівського терористичного режиму.

І якраз для вияскравлення та доказів цього група американських патріотів, у тому числі й правників, що не погоджувалися з дотеперішньою практикою керівництва Америкен Бар Ассосієйшен, — організувала протестаційну акцію, пікетуючи 6,7,8,10, і 11 серпня „Феймонт Готель" та „Меморіял Опера Гавз", де відбувалася конвенція або мешкали її учасники. В цій акції разом з українцями брали участь і представники поневолених народів Східньої й Центальної Европи.

Північнокаліфорнійський відділ організації Американці для оборони людських прав в Україні (AHRU), крім участи в протестаційній демонстрації місцевих громадян, запросили до Сан Франсіско також колишніх політичних в'язнів і каторжан: д-р Ніну Строкату-Караванську і Данила Шумука. Демонстранти роздавали дбайливо виготовлені летючки й повідомлення для преси, а яких були подані факти злочинного порушення людських прав у СССР, біографії політичних в'язнів (зокрема правників Лева Лук'яненка й Івана Кандиби), їхні листи до совєтських правителів тощо. Були влаштовані також пресові конференції з д-р Ніною Строкатою й Данилом Шумуком та зустрічі з українським громадянством північної Каліфорнії.

Перша зустріч з д-р Н. Строкатою-Караванською відбулася в неділю, 9-го серпня по полудні, в залі української православної церкви св. Михаїла, куди вона прибула в супроводі місцевих діячів: Тамари Городиської і Михайла Царя, головного радного Українського Братського Союзу. Він сердечно привітав дорогу гостю, що оце вперше прибула до Сан Франсіско, і попросив д-ра Миколу Степаненка познайомити слухачів з її діяльністю після прибуття до ЗСА в 1979 році. Проф. М. Степаненко згадав про мученицький шлях подружжя Ніни і Святослава Караванських у підневільній Україні і у в'язницях та в таборах ҐУЛаґ-у, про участь у Групі перевірки й захисту Гельсінкських домовлень, про цінні свідчення під час переслухань у різних комісіях Конґресу і про вельми корисну публіцистичну та культурно-творчу діяльність безкомпромісових борців проти совєтського терору і скромних, але жертовних трудівників на нашій народній ниві. Також як заступник голови Світової федерації колишніх політв'язнів, репресованих і переслідуваних повідомив, що Ніні і Святославові Караванським присвоєно звання почесних членів. Потім до зібраних прочулено промовляла Н. Караванська, вияскравивши героїчні постаті національного опору в Україні, їхні ідеї й факти боротьби та каґебівського терору. Слухачі були зачаровані знанням матеріялу, найновіших відомостей з нескореної України й оптимістичними висновками про дальшу долю нашої національно-визвольної боротьби. Поспішаючи на пресову конференцію, д-р Н. Строката могла відповісти на невелику кількість питань, що стосувалися становища дисидентів і перспектив руху національного опору й самооборони в Україні.

У вівторок ввечорі, 11-го серпня, в цій таки залі УПЦеркви св. Михаїла при солодкому й каві, приготовлених місцевим відділом СУА, відбулася також зустріч із Данилом Шумуком, що, здається, вперше ступив на вільну землю Вашінґтона після свого приїзду до Канади в травні цього року. Його і д-р Ніну Строкату зворушливо привітав отець протоєрей Олексій Лімонченко, побажавши успіхів у тяжкій праці для добра українського народу. Потім Михайло Цар коротко представив промовця, згадавши, що докладні біографічні дані можна знайти в повідомленні для преси й у летючках. Данило Шумук звернувся до присутніх словами „Дорогі земляки!" Він коротко розповів про своє звільнення з совєтської 40-літньої неволі й каторги завдяки старанням канадського уряду, рідні й українських установ та організацій у вільному світі. Згадав про свої виступи перед багатолюдними авдиторіями в Торонто, Монтреалі й Калґари та про типове запитання слухачів: як він витримав, перебуваючи в польській, німецькій і совєтських в'язницях? На це стереотипове питання у нього є тільки одна відповідь: не було і в голові написати покаяння, вбити душу, щоб жило тіло... Далі заявив, що не належить ні до якої партії і є тільки українцем та що є незалежним ні від кого. В Канаді контактувався з КУКом. Не почуває себе героєм, не збирається нікого вчити, повинен прислухатися до думок зібраних громадян і вчитися в них... Закінчуючи цей вступ, запропонував форму бесіди із запитаннями й відповідями.

Бесіда тривала близько години з чвертю. Було понад двадцять запитань, що стосувалися загального становища в Україні, зокрема на ниві культури, освіти й поведінки молоді; релігійного життя; взаємин з ріднею; шукання й віднайдення „істини", про що згадується в його творах; переоцінки політичними в'язнями своїх попередніх позицій; національного складу в'язнів і „обслуги" в таборах ҐУЛаґ-у; умов у тих таборах; українського шкільництва; україномовної совєтської преси; „гласности" Горбачова; недавніх дискусій серед літераторів і читачів „Літературної України" про навчання української мови і її вживання, зокрема в державних установах і т.д. і т.п.

На питання про сучасне становище в Україні відповіді переважно стосувалися часів з-перед 15 років (10 років був на Казахстані; 15 років з Києва; мало знає про сучасний стан...). Відповіді на інші, зокрема „лаґерні" питання й проблеми, були в пляні „Пережитого і передуманого"...(так називається книга спогадів і роздумів видана в Дітройті в 1983 році).

Багатозначною була реакція на заяву одного російського поета з України, що є тепер у ЗСА, про те, що той поет, живучи в Україні, не мав проблеми з українською мовою. На думку Данила Шумука, річ зовсім ясна: авже ж що не мав, бо говорив і писав по-російськи! Для тих, які досконало володіють нею і завжди практикують російську мову, — дорога відкрита! Якщо ж ви не знаєте російської мови, — працюйте вантажником!.. Чесна, відверта, патріотична постава! А дехто з нас і дотепер поводиться так, як оті шевченківські постаті із „Сну", оті віковічні „цинові ґудзики", раді з того, що до них „старші брати" „по-нашому" розщедряться заговорити слово чи речення або, як Маяковський чи Багрицький, і кілька рядків уклеїти у свої кумуністично-імперіялістичні „вершики"...

До деяких питань під час бесіди, зокрема становища жінок у невільничих таборах, займала становище і д-р Ніна Строката. Але, як завжди, часу було замало...

На закінчення Михайло Цар подякував вельмишановним гостям і присутнім за участь у цьому незабутньому вечорі-зустрічі.

Д. Шумука, як довідуємось, запрошено на переслухання до Сенату ЗСА.